

meg a hitlerista haderőt, hanem még komoly károkat sem tudott neki okozni. Németország katonai ereje egyre nőtt. Csak a Szovjetunió harcra készen állása után állt be döntő fordulat a háború menetében. *A hitlerizmust nem a La Manche-szorosban zúzták szét, hanem a Szovjetunió térségein.*

Végül ki tagadhatná, hogy némely angol és nem csupán angol politikusi számítása alapos hajótörést szenvedett, amikor azt hitte, hogy a német fasizmus és a Szovjetunió háborúja kölcsönösen meggyengíti a két országot és ezzel szabad teret nyújt saját céljaink érvényesítésére. A háború azt bizonyította, hogy éppen Anglia — Franciaországról nem is beszélve — került a háború folytán olyan helyzetbe, hogy nem leki-csinyítható nehézségeket kell megküzdnie. Ily módon a gondolkodó angolnak, vagy franciának jócskán van min eltöprengenie. Ezernyi tény bizonyítja, hogy a Szovjetunió semmibevevésének és elszigetelésének politikája senki másnak nem vált hasznára, mint a békeszerető népek közös elűnéseinek.

A világfasiszmus főerőinek megtörése és az a szerep, amelyet a Szovjetunió ebben a világtörténelmi jelentőségű győzelemben játszott, alapjában változtatta meg a helyzetet.

A Szovjetunió nemzetközi tekintélye óriási módon megnövekedett. Ma a Szovjetunió részvétele nélkül egyetlen jelentős kérdést sem lehet megoldani.

Ez az egyszerű és világos igazság csak örömet kelt azokban a népekben, amelyek átélték a második világháború poklát. Am ismeretes, hogy több országban bizonyos kalandor körök még mindig nem jelentéktelen tevékenységet fejtenek ki olyan értelemben, hogy a régi pályára tereljék országuk külpolitikáját. E körök előtt gyűlöletes a Szovjetunió, mint a világ védőpajza és a népek biztonságának éllarcosa. Ezekkel a reakciós erőkkel szemben a népeknek bizalmatlansággal kell viséltetniök. Le kell vonni a háborúelőtti idők minden tanulságát éppen úgy, mint a második világháború tanulságos tapasztalatait.



VILÁGSZEMLE

Irta: Sulhof József

A világpolitika eseményeit csak a demokrácia és reakció erőviszonyain keresztül lehet pontosan lemérni. Minden esemény annyit nyom a történelem most lepergő korszakában, amennyire elősegíti az imperializmus megkapaszkodását, vagy a szociális fejlődést. Annak a rendszernek a haszonélvezői, amelyet a történelmi törvényszerűség: a fejlődés és haladás megbont, nem adják ki egykönnyen kezükből a hatalmat.

A nemzetközi politika éppen ezért állásharc: átvitt és katonai értelemben egyaránt. A reakció igyekszik előnyös helyzetet teremteni a maga számára, hogy fokozza biztonságát. Viszont a demokrácia a tömegek összefogásának erősítésére törekszik és ezzel teremt meg a haladás és fejlődés előfeltételeit. Ezzel megszűnik az együttléfejlődés és a demokrácia erői a legélesebben szembe fordulnak a kizsákmányolókkal, akik reakció gyűjtőnéven szerepelnek.

Bárhogyan, bármilyen összevisszaságban sorakoztatjuk egymásmelé az eseményeket, lehetetlen fel nem ismerni az összefüggéseket. Az utolsó egy hónap alatt a harc különösen kiéleződött és mindaz, amit mindkét oldalon előkészítettek, éppen ezekben a napokban áll döntő ütközet előtt. Talán túlzás is az, ha a párisi külügyminiszeri értekezletet döntő ütközetnek nevezzük, mert

sem a reakció, sem a demokrácia nem viszi minden erejét a harcba, csak a legkemérierőjüket. Mindenesetre azonban a párisi tanácskozások döntő kihatással lesznek a további fejlődésre abban a harcban, amelyet az elkövetkező egy-két évtizedben vív a demokrácia és a reakció.

A két külügyminiszteri értekezlet között eltelt időt a reakció igyekezett alaposan kihasználni.

A helyzet különösen alkalmasnak látszott erre. Az első párisi külügyminiszteri értekezlet idején lezajlott a francia népszavazás és a többség elvetette a haladó szemléletű alkotmányt. Most ne firtassuk, mekkora szerepe volt ebben a nép szabad akaratának és mennyire befolyásolta ezt a szabad akaratot az a még kissé leplezett fenyegetőzés, amellyel az egész világ reakciója a francia népre támadt. A párisi tanácskozások három résztvevője, Bevin angol, Byrnes amerikai és Bideau francia külügyminiszter mindenesetre úgy tekintette a népszavazás eredményét, hogy sikerült megállítani a szociális fejlődést és elkövetkezett a reakció előretörésének ideje. Ez megmutatkozott a tanácskozások második felében, amikor, szinte egyik napról a másikra, az addiginál jóval merevebbé vált a három külügyminiszter magatartása és hirtelen az új javaslatok egész áradatát terjesztették be: egytől egyig olyan javaslatokat, amelyek előnyt jelentettek a reakció számára gazdasági és katonai szempontból egyaránt. Ilyen javaslat volt például az, amely a német békekötés előkészítésére irányult. Byrnes azt állította, hogy Sztalin generalisszimusszal már decemberben megbeszélte, Molotov ezt megcajolta, hiszen nyilvánvaló volt, hogy Byrnes olyan megoldást ajánlott, ami az egykori egyensúlypolitika feltámasztását jelentené. Azt akarta ugyanis, hogy Németországban központi polgári kormányzatot állítsanak fel, amely a szövetségesek ellenőrzése mellett maga hajtja végre a fegyverzést és a hadiipar átállítását békés termelésre.

Az ilyen ellenőrzés értékét ismerjük nemcsak a múlt világháború utáni korszakból, hanem a jelenlegi helyzetből is. A borzalmas irtóháború után, amilyen a második világháború volt, még mindig nem szerelték le a hadiipari gyárakat, sem a német katonaságot, sőt minden jel arra vall, hogy mielőbb át akarják adni a belső rend fentartását az egykori német haderőnek: a hitleri katonaságnak. A faszizmust a nemzetközi reakció termelte ki a demokrácia ellen, most ez a reakció megkísérli ugyanazt a módszert alkalmazni és — ehhez kérte a demokrácia segítségét a párisi tanácskozásokon. Nyilvánvaló, hogy Byrnes — Molotov szavaival élve — rosszul emlékezett, amikor azt állította, hogy Sztalinnal megbeszélte ezt a javaslatot. A második külügyminiszteri értekezleten ebben a formában már nem is kerül megvitatásra. Ehelyett az angol javaslat szerepel, amely 11, vagy 12 állam szövetségét akarja megteremteni Németországban azzal, hogy mindenütt a megszálló hatóságoknak kell gondoskodniuk a helyi hatóságok tekintélyének biztosításáról.

Ez a tekintélybiztosítás mindenesetre nehézségekbe fog ütközni, mert az eljárások nem egyöntetűek. A német munkáspártok: a szociáldemokrata és kommunista párt egy közös munkáspártban egyesültek és a szakszervezeti mozgalom teljes támogatásával kezdték meg működésüket. Ez az egyetlen biztos mozgalom arra, hogy bent Németországban és — ha úgy tetszik — a német lélekben és agyban felvegye a harcot a nemzetiszocializmus ellen. Az angol és amerikai megszállási övezetekben azonban mindenütt a legnagyobb nehézségeket támasztják az egyesülés végrehajtásában. Azokat tehát, akik a leggyorsabban és a legeredményesebben teremthetnék meg a kapcsolatokat a széles rétegekkel, sőt az átneveléssel egyidejűleg a hatóságok tekintélyéről is gondoskodhatnának, igyekeznek mindenképen elgáncsolni. A felemás hatóságok számára, amelyeneket a legtöbb helyen hivatalba segítenek, aligha sikerül fegyveresen is biztosítani a tekintélyt. Ezek a felemás hatóságok ugyanis mindeddig nemzeti szocialisták voltak és most hirtelen mérsékelt politikuskokká vedlettek. A németek egyáltalán nem ismerik el őket tekintélynek. A nemzeti szocialista

beállítottságúak — az óriási többség még mindig az — megvetik őket, mint hűtlen renegátokat, a fejlődő munkáspártok tömegei viszont természetesen nyílt ellenséget látnak bennük, azt a régi nemzetit szocialistát, aki 1933-ig is a talaj előkészítésével tette lehetővé a náci uralomra jutását.

A külügyminiszteri értekezleten tehát — a tapasztalatokon okulva — függetlenül maradt a német kérdés. Rendezetlen maradt azonban egész sor más kérdés is, mivel a szovjetdelegáció elég erős volt ahhoz, hogy szembeszálljon a hirtelen beállott pálfordulással. Az első megbeszélés nem rendezte a francia-olasz és a jugoszláv-olasz határkérdést, a békeszerződések gazdasági problémáit, az olasz hadikárpótlási kötelezettség ügyét, a dunai hajózás problémává növelt, egyébként nagyon egyszerű rendezését, Ausztria kérdéseit, a magyar, bolgár, görög jegyzékeket és a kisebb ügyek egész sorát. Ezek után nem tudtak dönteni a béketárgyalások összehívásának időpontja tekintetében sem. Az angolszászok azt kívánták, hívják össze a béketárgyalást az egyöntetű állásfoglalásra való tekintet nélkül. A szovjet küldöttség természetesen ellenezte ezt, mert megegyezés hiányában külön békekötésekre került volna a sor.

Az angol és amerikai kormány egyelőre nem is adta fel a reményt, hogy külön békeszerződésekkel rendezheti saját helyzetét ezekben az államokban. Egyrészt erről már nyíltan beszélnek, másrészt sietve előkészítik a talajt, sőt arról is gondoskodnak, hogy megfélemlítsék az egykori csatlósállamokat. Ezért árasztották el jegyzékekkel ezeket az államokat. Jegyzéket kapott Albánia, mert nem tűrte a parti vizein a bejelentés nélkül odahajózó idegen hadihajót. Jegyzék érkezett Bulgáriához, mert nem teljesítette a decemberi moszkvai harmasértekezlet által ajánlott kormánykiegészítést. A jegyzék nem emlékezett meg arról, hogy az ellenzék éppen az angol és amerikai kormány biztatására teljesíthetetlen követeléseket támasztott a kormányal szemben és egyáltalán nem volt hajlandó lojálisan együttműködni, ahogyan azt a moszkvai határozat megkövetelte. Jegyzék érkezett Romániához, mert nem írta meg ki a választásokat. Igen különös szellemű jegyzékek érkeztek Jugoszláviához is, amelyek közül kettőben Mihajlovics Dráza bírói felelősségrevonásába avatkoztak — teljesen illetéktelenül. A harmadik azt nehezményezte, hogy a jugoszláv hatóságok nem tanúsítanak eléggé barátságos magatartást a trieszti angol-amerikai hatóságok iránt, amelyek egyenes biztatására a fasiszta kilengések állandósultak, a szlávok borzalmas terror alatt tartja a rendőrség és minden esetben, amikor az összeütközésbe beavatkozik a katonai rendőrség is, a gumi bot a szlávokra sújt le, nem az erőszakoskodó fasisztákra.

A jegyzékáradat azonban egyáltalán nem arra irányult, hogy a kifogásokat kérdéseket rendezzék. Kizárólag megfélemlítésre. A kisállamok így is fogták fel, mintahogyan így fogták fel a Julia tartományban történt angol-amerikai csapatösszevonásokat is. A csapatokat állítólag azért vitték oda, mert attól tartanak, hogy Jugoszlávia önhatalmúlag rendezi a trieszti kérdést. Arra nem gondolnak, hogy a jugoszláv demokrácia kizárja az önkényességet és Jugoszlávia ugyan mindaddig küzdeni fog jogaiért, amíg nem érvényesíti azokat, de nem ragadhatja magát önkényességre.



Ezeken az eseményeken keresztül azonban még nehéz lemérni a demokrácia és a reakció erőviszonyait. A két külügyminiszteri értekezlet között azonban megtartották a csehszlovák, francia és olasz választásokat is, amelyek már pontosabban lemérhető eredményekkel jártak.

Csehszlovákiában kétféle eredmény alakult ki: Cseh és Morvaországban a kommunisták fölényes győzelmet arattak, a szociáldemokraták súlyos veszteséget szenvedtek, a néppárt megerősödött és a negyedik kispárt mindössze néhány mandátumhoz jutott. Szlovákiában a demokratapárt került az első helyre, a kommunisták a második helyen állnak, a többi pártok nem játszanak jelen-

tős szerepet. A demokraták azután nyomban megmutatták beálljtottságukat azokkal a tüntetésekkel, amelyeket Tiszó uralmának visszaállítására, a Hlinka-gárda feltámasztására és a fasiszta rendszer újbóli meghonosítására rendeztek. A pártban bomlás, szakadás állott be, mert a vezetőség egyáltalán nem azonosítja magát a felizgatott tömeggel. A választások végeredményeképen dr. Benes Eduárdot választották meg ismét köztársasági elnöknek, de a kormányalakítási megbízást a Kommunista párt elnöke, Gotvald Klement, az eddigi helyettes miniszterelnök kapta. A csehszlovák választásokon is kísérletezett a reakció, főként az amerikai nagytőke igyekezett mindenáron befolyásolni a választásokat, azonban a legsúlyosabb eszközök sem tudták eltántorítani a tömegeket. Közvetlenül a választások előtt szüntették be a lengyel kölcsön folyósítását, ugyanakkor Csehszlovákiának mindössze húszmillió dolláros gyapokölcsönt szavaztak meg és a prágai amerikai nagykövetség különböző suttogásokon keresztül közölte, hogy »balra-tojódás« esetén Amerika nem nyújt segítséget Csehszlovákiának a gazdasági helyzet rendezésében. Mindez azonban nem bizonyult eléggé hatékony módszernek. A csehszlovák tömegek sokkal öntudatosabb demokraták, semhogy ilyen fenyegetések befolyásolhatnák az ország belpolitikai helyzetét.

A francia választásokon már nem ilyen elvont formában történt a fenyegetés. Mindenekelőtt a választásoknál porondra léptek a francia jobboldali, reakciós politikusok, Daladier, Renauld és a többiek akik teljes erővel küzdöttek a demokrácia ellen. Megjelent az angol és amerikai nagytőke, amely a francia gazdaságot kezében tartó kétszáz francia család lapján keresztül súlyos fenyegetéseket kürtölt világgá. Bejelentette a többi között azt is, hogy ha a tömegek szabad akaratuk szerint szavaznak és a demokratikus pártok győznek, angol-amerikai megszállást hajtanak végre Franciaországban. A francia kormány elmulasztotta a tiltakozást az ilyen teljesen illetéktelen beavatkozás ellen és az angol és amerikai kormányok elmulasztották megcáfolni ezeket a fenyegetéseket. A legsúlyosabb áruhálast végül a szocialista párt vezetősége követte el, amely szembefordult saját pártjának tömegeivel és ahhoz is segítségnyújtott, hogy nagyon kedvezőtlen feltételek mellett, úgyiszőlván a választások előestéjén megkössék az amerikai kölcsön-egyezményt, hogy ezzel is befolyásolják a választások eredményét. Az egész világ megdöbbenésére a washingtoni tárgyalásokat maga Leon Blum, a szocialista párt elnöke vezette, aki a tárgyalások idején irányította a párt-sajtójának hajszáját a kommunisták ellen. Az eredmény nagyon meglepte a reakciót, mert a Kommunista Párt háromszázezer szavazattal erősödött meg. Viszont a szocialisták, akiket a reakció kijátszott a kommunistákkal szemben, súlyos vereséget szenvedtek. A munkáspártok huzakodásából a köztársasági néppárt került ki győztesként, amely a parlament legerősebb pártjává vált.

Olaszországban a választások hasonló hajszával folytak és itt annál erősebb volt az összeütközés, mert egyidejűleg az államformáról is dönteni kellett a szavazásokkal párhuzamosan megrendezett népszavazás keretében. A demokráciaellenes hajszá itt erősebb volt, mint bárhol másutt, mert a Vatikán befolyása — vagy legalább is vélt befolyása — erősebbnek látszott. Fenyegetések, terrorakciók, erőszakosságok, súlyos kiengések felemlítették meg az olasz tömegeket, a reakció azonban nem érte el célját, mert a választások a köztársaság kikiáltásával, a király elűzésével és a demokratikus pártok megerősödésével végződtek.

Érdekes összehasonlításra nyújt alkalmat az olasz és a görög választások eredménye. Mind a két helyen az angol-amerikai szuronyok védelme alatt folytak a választások azzal a különbséggel, hogy Görögországban akadtak olyan államférfiak, akik hajlandók voltak a legsúlyosabb csalásokra és hamisításokra azért, hogy a népakarat ne érvényesülhessen. Olaszországban, ahol a kormányban, koalíciós alapon, résztvettek a munkáspártok is, a tankok, bombák,

szuronyok és minden terror eszköz ellenére korrekt választások voltak, amelyeknél az erősen fasiszta beállítású legfelsőbb bíróság is megsemmisítette az 1,400,000 szabálytalanul leadott szavazatot és ezzel kiküszöbölt minden hamisítást. A megsemmisített szavazatok között vannak azoknak a városoknak a szavazatai is, amelyekben a szavazócédulákat monarchista propaganda üzésére használták fel.

A választások egyik érdekes tünete, hogy mindenütt, ahol a demokrácia még nem eléggé erős ahhoz, hogy a munkáspártokat közvetlen vezetéshez segítse, a különböző demokratikus keresztény néppártok törtek előre és szereztek meglepően nagyszámú szavazatot. Ez történt Hollandiában, Belgiumban, Dániában, Norvégiában és most Franciaországban és Olaszországban is. Ez természetes következménye az utóbbi tíz év propaganda-hajszájának. A demokrácia széles rétegei, nagy tömegei, maga a munkásság sem tudott a legfőbb országban szabadulni annak a gyűlölködő, vad propagandának a hatása alól, amelyet előbb a nemzetközi reakció, majd legfőbb képviselője; a faszizmus hirdetett a demokratikus fejlődéssel szemben. Sok országban a tömegekben bizonyos félelem él a fejlődéssel szemben.

A tömegek természetesen mégis csak demokratikus szelleműek és *antifasiszták*. Keresték a közvetítő megoldást és ezt abban találták meg, hogy a polgári pártok közül azokat a pártokat támogatják, amelyek a háború és a megszállás alatt a legerősebb ellenállást fejtették ki a német erőszakkal szemben. A nemzetiszocialista vallásüldözés természetéből következett, hogy a polgári pártok közül a legkomolyabb ellenállást a különböző keresztényszocialista pártok fejtették ki, amelyek igyekeztek összeegyeztetni a vallási felfogást a szociális fejlődéssel. Ez a félmegoldás és a félmegoldásoknak ezek a pártjai megfeleltek a tömegek szellemének és annak a félelemnek, amely a szociális fejlődéssel szemben megnyilatkozott. A demokrácia szempontjából mindenesetre ez is nagy haladást jelent, mert ezek a pártok kétséget kizáróan őszintén demokratikus szándékúak, ha vezetőségük nem is mindenkor az. A máris mutatkozó szakadások, amelyek ugyanolyan jellegűek mindenütt, mint a magyar kisgazdapártban, mutatják azt, hogy amikor a párt egy része, vagy vezetősége elhagyja az eredeti programtól a reakció felé, a tömegek nem követik a vezetőséget, hanem tovább haladnak a demokratikus irányzat felé és bizonyos, hogy néhány év alatt ezek a tömegek felismerik a félmegoldások tarthatatlanságát.

Maga az angol munkáspárt, a félmegoldások kezdeményezője, egyelőre továbbra is kitart a félmegoldások mellett. De, habár a párt legnagyobb országos értekezlete, amelyet június elején tartottak meg, jóváhagyta a kormány munkáját, mégis az elhangzott bírálatok mutatták, hogy a tömegek, a széles rétegek nem hajlandók a kormányt követni a reakció felé. Az amerikai munkássztrájkok is arról tanúskodnak, hogy a félmegoldások kezdik megnehezíteni a helyzetet. Az amerikai munkásság évtizedeken keresztül kizárólag gazdasági mozgalmakat folytatott és így politikai befolyása egyáltalán nem volt. Ennek hátrányos következményei a háború utáni helyzetben jelentkeztek, amikor a munkásságnak minden legkisebb gazdasági eredményért végsőkig ki kellett harcolni a jogát. Természetes, hogy újabb igyekeznék politikai szervezkedést teremteni, amelynek keretében a harmadik pártot akarják megszervezni a republikánus és a demokrata párt mellett.

A nemzetközi reakció nemcsak a választásokon, hanem mindenütt, ahol erre nemzetközi fórumon alkalom nyílt, megindította a harcot a demokrácia ellen. Az iráni kérdést hónapokon keresztül napirenden tartották a Biztonsági Tanácsban akkor is, amikor már az iráni kormány követelte, vegyék le a napirendről. Mivel ekkor már semmiféle látszólagos ok sem volt arra, hogy továbbra is tárgyalják a kérdést, amely különben egyáltalán nem volt probléma, az amerikai petroleumentársaságok ügynöke, Irán washingtoni nagykövete ma-

gánlevélben emelt panaszt és a Biztonsági Tanács ezt elégedőnek találta arra, hogy tovább foglalkozzék a Szovjetunió ellen irányuló kérdéssel. Ezzel szemben a spanyol kérdésben éppen az ellenkező magatartást tanúsította a Biztonsági Tanács. A kiküldött albizottság, miután összegyűjtötte a legsúlyosabb és legmegdöbbentőbb vádakot és bizonyítékokat (Franco ellen, kijelentette, hogy Franco ugyan veszélyezteti majd a nemzetközi békét, de még nem veszélyezteti és ajánlja a szeptemberben összehívandó nagygyűlésnek, hogy az viszont ajánlja az Egyesült Nemzeteknek; szakítsák meg a diplomáciaikapcsolatot Franco kormányával, ha Franco időközben nem hajlandó önként visszavonulni. Egy amerikai rádió-hírmagyarázó a kártyavető asszonyok értelmén és semmitmondó jóváindulásaihoz hasonlította ezt a határozatot. Nyilvánvaló, hogy Franco nem azért fejezve ki és nem azért készült arra, hogy veszélyessé váljék a világ békéjére, hogy ilyen semmitmondó határozat alapján lemondjon és visszavonuljon. A Biztonsági Tanács elfogadta ugyan a bizottság jelentését, de a szovjetdelegátus vétőt emelt a határozat ellen és így az érvénytelen. Az angol külügyi hivatal, amely jegyzékekkel árasztotta el a kelet-európai kisországot és nagyon szigorú követeléseket támasztott velük szemben, ugyancsak jegyzékben jelentette be a Biztonsági Tanácsnak — még mielőtt a tanács határozhatott volna —, hogy Franco uralmát nem tartja veszélyesnek. Azt nem jelentette be, hogy egyenesen szükségesnek tartja, mert az angol fegyvergyárak nagyon jó áron adják el készítményeiket Francónak. Amikor ezt leplezték, a hivatalos kormánycáfolat csupán azt állította, hogy az angol kormány nem nyújt pénzbeli támogatást Francónak. A cáfolat a fegyverszállítmányokról hallgatott.

Indonéziával és Egyiptommal Anglia tárgyalásokba bocsájtkozott, de mindkét helyen olyan íélmegoldásokat ajánlott, amelyek nem feleltek meg sem Egyiptom, sem India követeléseinek. Ugyanakkor az Egyesült Államok törvényt szavazott meg, amely fegyveres segítséget biztosít a kínai kormány számára »a kínai csapatok fegyveres kiképzésének elősegítésére«. A törvény nem határozza meg, milyen méretű a kínai kormánynak nyújtandó fegyveres segítség. Tekintettel arra, hogy Kinában kisebb megszakításokkal, tovább folyik a háború az északi tartományokban álló kommunista csapatok és az angol-amerikai szállításokat élvező kormánycsapatok között, a törvény igen messzenő lehetőségeket nyújt a kínai belháború további fejlődésére.

Mialatt Indonéziában tovább folynak a harcok és Amerika fegyveres szövetséget készít elő Latinamerikával, a latinamerikai államok igyekeznek szabadulni a terror és kényszer alól, amelyet az Egyesült Államok szervez velük szemben, Argentínának sikerült végkép kiugrani ez alól és a szovjet-argentin egyezmény biztosította az argentin gazdaság függetlenségét az Egyesült Államokkal szemben.

A demokrácia egyelőre nem támad, mert hiszen a demokratikus fejlődés ahányis magával hozza azt, hogy a társadalmat szorító abrácstot fokozatosan szétfeszíti. A reakció természetesen harcol ez ellen és minden erejével küzd a haladás megakadályozásáért. A demokrácia egyelőre nem bocsátkozik harcban, csak visszaveri a kísérleteket, amelyekkel a reakció pozícióelőnyöket akar szerezni. A demokráciának ugyanis csupán időre van szüksége, mert a fejlődés feltartóztathatatlan és a legfontosabb, hogy az elkövetkező egy-két évtized alatt ideje legyen a megerősödése. A demokrácia összefogása jó úton halad és valószínű, mire arra kerül a sor, hogy a reakció kirobbantsa az ellentéteket, a demokrácia már elég erős lesz minden országban ahhoz, hogy saját országában megfékezze a reakciót súlyosabb nemzetközi összeütközések nélkül. Az állásharc természetesen addig is tovább folyik és bizonyos, hogy a nemzetközi reakció még nagyon sok súlyos helyzetet teremt mielőtt végkép megfékezne.

(Noviszád, 1946, június 22.)